

Українські дослідники періодики та книговидавання для дітей

У статті йдеться про стан розробки проблем текстотворення та книговидавання для дитячої аудиторії. Автор звертає увагу на те, коли ці теми потрапили в поле зору дослідників, які зрізи проблем цікавили теоретиків у різні періоди розроблення теми та які завдання ставлять перед собою сучасні науковці.

Ключові слова: дитяча періодика, книговидавання для дітей, тексти для дитячої аудиторії.

Наукові дослідження дитячої книги в Україні в різні періоди зосереджувалися на різних аспектах об'єкта дослідження. Зокрема, для напрацювань кінця XIX – початку XX ст. спільною характерною рисою є інтерес до питань щодо написання, видання та поширення книг; наукові розвідки радянського періоду зосереджено здебільшого на дослідженні тексту, його виховного значення; повоєнні розробки проблем дитячої книги стосуються історичних аспектів питання; напрацювання науковців кінця XX – початку XXI ст. звертають увагу на роль дитячої книги в суспільних, культурних, державотворчих процесах тощо.

Систематизація напрацювань попередників надає можливість побачити розгорнуту картину становлення та розвитку книговидавничої галузі для дітей; формування та розвитку жанрового розмаїття; дозволяє охарактеризувати періоди та класифікувати видання з огляду на сучасне бачення проблеми.

Дослідження кінця XIX – початку XX ст. Наприкінці XIX ст. з'являються перші наукові розвідки, автори яких зосереджуються на тексті та виданні для дітей. До наукових публікацій вдаються письменники, видавці, педагоги і громадські діячі. До дискусії активно долучаються С. Русова, К. Малицька, Б. Грінченко, С. Сірополко, В. Королів, Я. Головацький, І. Тарчаківський, М. Возняк та ін.

Загальну тенденцію перших досліджень можна окреслити цитатою зі статті І. Франка «Кілька слів о тім, як упорядковувати і провадити наші людські видавництва», де автор аналізував жанрово-тематичні та ілюстративні аспекти дитячої книжки в контексті розвитку тогочасної видавничої сфери, зауважуючи, що читання – це «здоровий корм для духа» [1, с. 187–203]. Тому й наукова дискусія розгорталася навколо проблеми створення систематичного і планомірного книговидавання,

що підпорядковувалося б педагогічним вимогам та сприяло б насамперед національному, а також релігійному та естетичному вихованню.

Виступаючи з доповіддю «Видавництва для дітей і молодіжі» на Першому українському просвітньо-економічному конгресі (1–2 лютого 1909 р., Львів), К. Малицька звертає увагу на проблеми, пов'язані з книговидаванням для дітей, вдається до аналізу книговидавничої продукції та пропонує шляхи розвитку галузі.

Діяльність видавничих організацій (товариств, спілок), що займалися виданням та розповсюдженням дитячих книжок, досліджена та проаналізована в науково-популярних розвідках І. Ющишина, О. Грицаця, Я. Головацького, В. Мудрого, І. Белея, Л. Ясінчука, П. Петрика, П. Рогатинського, І. Лобая, М. Лозинського.

Бібліотечній справі та проблемам комплектування фондів громадських, шкільних та домашніх бібліотек присвячено праці С. Русової, М. Гуцинського, С. Сірополка, Т. Біленького, В. Короліва, Н. Даниш, П. Шеремети.

Проблеми тексту для дитячої аудиторії, зокрема його жанрово-тематичні аспекти, розглядали у своїх дослідженнях Є. Грицак, Б. Грінченко, П. Кирчів.

Перші радянські дослідження дитячої книги. Наукові дослідження дитячої книги в радянський період зосереджені переважно на бібліографічних аспектах (Є.-Ю. Пеленський, В. Денисюк, О. Бербека, Л. Головата), аналізі тексту й ілюстрації. З'являються також політично заангажовані наукові публікації. Книги й твори для дітей у таких дослідженнях розглядаються під кутом виховання матеріалістичного світогляду та ідейного підґрунтя. У науковому обігу того часу з'являється оцінювальний термін «релігійно-націоналістичні видання». Під це визначення потрапляє переважна більшість книжкових та періодичних видань Західної України (Л. Єгорова «Дитяча література Захід-

ної України») та великий масив друкованої продукції Центральної України. Такі видання зникають із обігу, їх на довгі роки ховають до так званих спецхранів. Доступ науковців до цих книжок та періодики припиняється.

Повоєнний період дослідження дитячого книговидання. Наукових досліджень дитячої книги 1939–1945 рр. не виявлено. У 50-х рр. наукові дослідження дитячої книги відновлюється. Вони здебільшого зосереджуються на історичних, бібліографічних та типологічних аспектах.

Вивчають українську дитячу книгу в цей період і науковці української діаспори. Ці дослідження мають історично оглядовий характер. Ідеться, зокрема, про наукову працю Б. Гошовського «Українська дитяча література» (1966, Канада), де автор подає історію української дитячої літератури XVII–XX ст. Виданням праці опікувалося Об'єднання працівників дитячої літератури ім. Л. Глібова.

Певний інтерес для нашого дослідження становить також колективна монографія «Книга і друкарство на Україні», де вміщено огляд продукції низки видавництв дитячої книжки.

Сучасний період дослідження книги та тексту для дітей. Напрацювання науковців кінця XX – початку XXI ст. можна класифікувати за тематикою досліджень (подаємо у низхідному порядку): *літературознавство* – О. Гарачковська, С. Присяжнюк, П. Кириченко, Н. Кушина, О. Папуша, О. Петренко, О. Горбонос, Н. Резніченко, О. Тараненко, Н. Тихолоз, Л. Ткаченко, О. Чепурна; *педагогіка* – З. Гирич, Р. Зозуляк, Т. Кочубей, Т. Кравцова, В. Плахтій, О. Рудич, Т. Філімонова, С. Шуляк, П. Фриз, Т. Черніговець; *видавнича справа та редагування* – І. Нілова, Л. Кусий, Х. Саноцька, Н. Дяченко, Н. Марченко, Е. Огар; *текстознавство/ мовознавство* – Г. Атрошенко, І. Бойцун, О. Будугай, О. Грайворонська, Н. Зозуля, О. Рульова; *соціальні комунікації* – Н. Антипчук, У. Гнідець, Т. Давидченко, К. Кошак, О. Моїсеєнко; *народознавство/ фольклор* – Н. Грицишин, Н. Жмуд, С. Кулинич, І. Щербак, Л. Яцків; *історія* – Г. Корнеєва, Н. Марченко, Я. Ісаєвич, Т. Ківшар; *психологія* – Н. Бачинська, І. Вавілова; *філософія* – Я. Левчук, Л. Українець; *бібліотекознавство* – М. Зніщенко, В. Медведєва (див.: Дод.).

Спільною рисою всіх досліджень кінця XX – початку XXI ст. є з'ясування ролі дитячої книги у суспільних, культурних, державотворчих процесах тощо. Тобто спостерігаємо якісно новий підхід до вивчення означеної наукової проблематики.

Найвагомішими з позицій видавничої справи та редагування на теперішній час є напрацювання таких українських науковців, як: Е. Огар – ґрунтовно досліджує особливості редакційного опрацювання текстів для дітей (психологічно-педагогічні чинники побудови тексту та особливості редагування й книговидавництва) [2–6], Т. Давидченко – вивчає типологію сучасних періодичних видань для дитячої аудиторії [7–11], Н. Кіт – частково зачіпає психологію дитячого сприйняття у дослідженні дитячої періодики [12–18], Г. Корнеєва – описує історію дитячої книжки Східної Галичини [19; 20], Н. Марченко – розробляє історичні аспекти книговидання та сучасний стан літератури для дітей [21–23], Н. Вернигора – дослідила книговидання для дітей в Україні XX ст. [24–31].

Історію видання книг для дітей частково описав Я. Ісаєвич [32]. Розвиток дитячої періодики першої половини XX сторіччя загально описано в працях А. Животка [33]. У контексті дослідження автор подає також інформацію про книги, призначені для навчання та виховання дітей.

Філологічні аспекти літератури для дітей як складника літературознавчої науки розглядають у своїх працях В. Бавина [34], Р. Гром'як, С. Іванюк [35], В. Кизилова [36], Н. Кіліченко [37], Ю. Ковалів, О. М. Папуша [38–40], М. Славова [41–43], Р. Стаднійчук [44], І. Чернявська [45].

На сьогодні дедалі частіше в науковій періодиці можна побачити матеріали, присвячені тому чи тому зрізу досліджуваної проблематики.

Скажімо, М. Тимошик [46–49] досліджує історію українського друкованого слова, стандартизаційну та законодавчу тенденцію сьогодення, що певним чином, а часто безпосередньо достосовується й до книжки для дітей.

Працюючи над теоретичними засадами журналістики та аспектами мовознавства, В. Різун [50–54] у своїх працях дуже широко дослідив проблеми текстотворення та редагування, що в загальному теоретичному спектрі охоплює також періодику та книговидання для дітей.

У дослідженнях К. Серажим розглядаються текстологічні й текстознавчі проблеми, а також аспекти редагування навчальної літератури, що є одним із різновидів книговидавничої продукції для дитячої аудиторії [55; 56].

Молоді науковці, досліджуючи історичні та сучасні проблеми книговидання, періодики, телебачення та радіомовлення для дітей, зачіпають важливі питання творення текстів для малих читачів (Н. Шевченко [57–59], Ю. Стад-

ницька [60; 61], Т. Артимчук [62]), обґрунтовують вікові можливості сприйняття інформації, а також розглядають способи впливу на дитячу свідомість з метою виховання та формування в усвідомленні юного читача відповідних суспільно-моральних чинників, вивчають історичні передумови та їх вплив на сучасні процеси, аналізують текстову та поліграфічну якість сучасних видань для дітей.

Побіжно зачіпають тему науковці, які працюють в інших сферах (І. Копистинська [63; 64], Т. Старченко [65; 66], О. Штурпак [67], Н. Яблоновська [68], С. Білоконенко [69], В. Святовець [70], М. Одинцова [71], К. Кошак [72; 73], У. Лешко [74]).

Проблеми якості видань для дітей розглядають у своїх дослідженнях дитячої книжки А. Костецький, І. Недогибченко [75].

Мова та художній стиль творів для дітей – предмет дослідження Н. Дзюбишиної-Мельник.

Роль дитячих журналів в естетичному та національно-патріотичному вихованні побіжно оглядає в своїх розробках О. Довженко.

Підліткові дитячі періодичні видання як чинник виховання чеснот та джерело формування загальнолюдських цінностей розглядала у своїх науково-публіцистичних працях Ю. Кузнецова.

Дитячі видання в медіапросторі України описані в наукових працях О. Кочегарової.

Організацію видання дитячої періодики досліджує Л. Євсеєнко.

Науковці, які вивчали різнобічні аспекти функціонування видань для дітей, – це М. Алексеєва [76], Л. Беленька, В. Богданова, С. Веліговська, В. Дзядевич, А. Каприлова, Н. Ісакова, В. Дружбинський, Л. Кусий [79], В. Могуча, Г. Литвинова [77], Л. Переверзенцева, Л. Колесова [78], Л. Кусий [79], Ю. Стадницька, Н. Сидоренко [80; 81], А. Токарська, В. Шевельова, М. Холмов [82], Є. Якутіна, В. Яцюк [83].

Учені, які працювали над розкриттям змісту структурно-функціональних характеристик періодичних видань таких як типологія, проблематика, класифікація тощо – це І. Руденко, О. Акопов, В. Андреєнков, А. Гречихін, І. Чиров, А. Москвітін, А. Черняк, Б. Черняков та інші.

Художньо-технічні характеристики періодичних видань досліджували Н. Непийвода, М. Тимошик, В. Шевченко, А. Євграфова. Загальні характеристики оформлення дитячих газет описані в розвідках Л. Мягкової.

Висновки. Українське книговидання для дітей має глибокі духовні та професійні традиції, що сягають ще дописемного фольклорного Українське журналістикознавство, 2013, вип. 14

періоду, коли формувалися основні філософсько-духовні аспекти змісту і форми повідомлення для нащадків.

Стан розробки наукової проблеми показав, що дослідження теми книговидання і текстописання для дітей розпочалися ще в другій половині XIX ст., але існували вони переважно у вигляді наукової дискусії. До обговорення теми на сторінках періодичних видань долучалися С. Русова, К. Малицька, Б. Грінченко, С. Сірополко, В. Королів, Я. Головацький, І. Торчаковський, М. Возняк, І. Франко та інші прогресивні діячі.

Перші наукові дослідження у теперішньому розумінні поняття стосувалися бібліографічних та художньо-технічних аспектів видань для малечі. У першій половині XX ст. ці проблеми порушували Є.-Ю. Пеленський, В. Денисюк, О. Бербєка, Л. Головата, а також науковці української діаспори (зокрема Б. Гошовський).

Сучасні науковці провадять дослідження книги і тексту для дітей з позицій літературознавства, педагогіки, видавничої справи та редагування, текстознавства, мовознавства, соціальних комунікацій, народознавства, фольклору, історії, психології, філософії та бібліотекознавства.

1. Франко І. Зібрання творів : у 50-ти т. / Іван Франко. – К., 1986. – Т. 45. – С. 187–203.

2. Огар Е. І. Дитяча книга: проблеми видавничої підготовки : навч. посіб. / Емілія Огар. – Львів : Аз-арт, 2002. – 158 с.

3. Огар Е. Дитячі медіа – освіта – суспільство: труднощі із самовизначенням // Зб. праць науково-дослідного центру періодики. – Львів, 2006. – Вип. 15. – С. 311–320.

4. Огар Е. Мова дитячого літературного дискурсу: функціонально-комунікативні аспекти дослідження // Вісник Сум. держ. ун-ту. Сер. : Філологічні науки. – 2006. – Вип. 3. – С. 10–17.

5. Огар Е. Сучасні пізнавальні видання для дітей: поле для наукових роздумів // Зб. праць науково-дослідного центру періодики. – Львів, 2003. – Вип. 11. – С. 556–571.

6. Огар Е. Українське книго- та пресознавство для дітей (спроба загального огляду) // Зб. праць науково-дослідного центру періодики. – Львів, 2002. – Вип. 10. – С. 260–277.

7. Давидченко Т. С. Структурно-функціональні особливості преси для дітей періоду незалежності України : дис. ... канд. наук із соц. комунік. / Давидченко Тетяна Станіславівна. – К., 2008. – 238 с.

8. Давидченко Т. «Типологічне обличчя» дитячих газет та журналів (1775–1991 рр.) // Творчі та організаційні особливості функціонування сучасного медійного простору : зб. наук. пр. / Нац. університет «Києво-Могилянська академія» ; Галицький інститут імені В'ячеслава Чорновола. – Тернопіль ; Львів : ЛА «Піраміда», 2008. – Т. 2. – С. 174–179.

9. Давидченко Т. Типологія видань української дитячої преси. Історико-типологічний аналіз (на прикладі журналу «Барвінок») // Актуальні питання масової комунікації. – 2004. – Вип. 5. – С. 29–33.

10. Давидченко Т. Типоформуючі ознаки сучасних українських журналів і газет для дітей // Вісник Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка. Ч. II : Філологічні науки. – 2007. – № 3 (142). – С. 16–25.

11. Давидченко Т. Формування понять: «тип», «типологія» в теорії та практиці журналістики, їх сутність та визначення // Інформаційне суспільство. – 2006. – Вип. 4. – С. 49–51.

12. Кім Н. О. Вербальне «обличчя» журналу для дошкільників у світлі дитячого сприйняття // Стиль і текст. – К., 2004. – Вип. 5. – С. 100–111.

13. Кім Н. О. Ілюстрація в інформаційній системі періодичного видання для дошкільнят // Зб. праць науково-дослідного центру періодики. – Львів, 2005. – Вип. 13. – С. 424–434.

14. Кім Н. О. Колір у журналі для дошкільнят: обґрунтоване різнобарв'я (редакторський аспект) // Зб. праць науково-дослідного центру періодики. – Львів, 2004. – Вип. 12. – С. 126–133.

15. Кім Н. О. Національне періодичне видання для дошкільників: жанрово-видова палітра та її змістове наповнення // Зб. праць науково-дослідного центру періодики. – Львів, 2002. – Вип. 10. – С. 277–287.

16. Кім Н. О. Психологізм як передумова реалізації цільового призначення журналу для дошкільників // Наукові записки Інституту журналістики. – К., 2004. – Т. 17 жовт.–груд. – С. 107–109.

17. Кім Н. О. Створення психологічного портрета читача як визначальний етап розробки концепції нового журналу для дітей // Зб. праць науково-дослідного центру періодики. – Львів, 2003. – Вип. 11. – С. 563–572.

18. Кім Н. О. Український журнал для дошкільника: психологічні підстави та основні принципи розробки концепції видання // Стиль і текст. – К., 2002. – Вип. 3. – С. 118–127.

19. Корнєєва Г. Друкована українська книга та преса для дітей у Галичині (кінець XIX – перша пол. XX ст.) // Бібліотечний вісник. – 1999. – № 2. – С. 25–28.

20. Корнєєва Г. Українська дитяча книжка Галичини (друга пол. XIX ст. – 1939 р.): історико-книгознавчий аспект / Галина Корнєєва. – Львів : Львів. галерея мистецтв ; Музей «Русалка Дністрова» ; Музей-садиба Маркіяна Шашкевича, 2004. – 300 с.

21. Марченко Н. П. Видання для дітей в Україні 1917–1923 рр.: історіографія, джерела, типологія : дис. ... канд. іст. наук: 07.00.08 / Н. П. Марченко – К., 1998. – 252 с.

22. Марченко Н. П. Дитяча література в інтернеті: де, що і як. Огляд українських літературних онлайн-ресурсів для маленьких читачів [Електронний ресурс] / Н. П. Марченко. – URL: <http://osvita.mediasapiens.ua/mater-ial/1351>.

23. Марченко Н. П. «Текст для дітей» як форма самоусвідомлення та трансформації суспільства [Елект-

ронний ресурс] / Н. П. Марченко. – 2011. – 18 січ. – URL: www.chl.kiev.ua/key/Books/ShowBook/48

24. Вернигора Н. М. Жанрова специфіка текстів для дітей // Комунікативно-мовні процеси в сучасному медіапросторі : матер. XIII міжнарод. наук.-практ. конф. з проблем функціонування і розвитку укр. мови «Мовні процеси в сучасному медіапросторі», м. Київ, 29 берез. 2007 р. / за ред. В. Різуна ; упоряд. Д. Данильчук, Ю. Єлісовенко, І. Забіяка, А. Мамалига. – К., 2008. – С. 144–148.

25. Вернигора Н. М. Література для дітей у XX ст.: жанрово-тематичний аспект // Наукові записки Інституту журналістики. – К., 2004. – Т. 14. – січ.–берез. – С. 87–94.

26. Вернигора Н. М. Особливості літературного редагування творів для дітей // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Сер. : Журналістика. – К., 2010. – С. 50–53.

27. Вернигора Н. М. Проблематика та функціональне призначення перших книжкових видань для дітей на теренах України // Наукові записки Інституту журналістики. – К., 2011. – Т. 47. – С. 60–72.

28. Вернигора Н. М. Роль періодичних видань для дітей у формуванні мовних навичок // Стиль і текст. – К., 2005. – Вип. 6. – С. 164–167.

29. Вернигора Н. М. Система книговидання і книгорозповсюдження для дітей в Україні в другій половині XX століття // Наукові записки Інституту журналістики. – К., 2011. – Т. 49. – С. 83–94.

30. Вернигора Н. М. Становлення і розвиток українського книговидання для дітей у першій половині XX століття // Наукові записки Інституту журналістики. – К., 2011. – Т. 48. – С. 78–87.

31. Вернигора Н. М. Книговидання для дітей в Україні XX століття: типологія, проблематика, жанрові особливості : дис. ... канд. наук із соц. комунік. / Н. М. Вернигора. – К., 2012. – 276 с.

32. Ісаєвич Я. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми / Ярослав Ісаєвич. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2002. – 520 с.

33. Животко А. Історія української преси : навч. посіб. / Аркадій Животко. – К. : НВЦ «Наша культура і наука», 1999. – 360 с.

34. Бавина В. А все-таки она вертится... // Детская литература. – 1972. – № 8. – С. 20–23.

35. Іванюк С. Випробування дитинством // Сучасність. – 1992. – № 3. – С. 173–177.

36. Кизилова В. В. Дитяча література: стан, проблеми, перспективи [Електронний ресурс] / В. Кизилова. – URL: www.chl.kiev.ua/userfiles/file/vipusk20/kizilova.doc (23. 01. 2012).

37. Кіліченко Н. Л. Українська дитяча література : навч. посіб. / Н. Л. Кіліченко. – К., 1998.

38. Папуша О. Дитяча література як маргінес літературознавчої теорії. До проблеми конституювання об'єктів наукового дискурсу // Слово і час. – 2004. – № 12. – С. 20–26.

39. Папуша О. М. Наратив дитячої літератури: специфіка художнього дискурсу : дис. ... канд. філол. наук / Папуша Ольга Миколаївна ; Терноп.

держ. педагогічний ун-т ім. Володимира Гнатюка. – Тернопіль, 2003. – 236 с.

40. Папуша О. М. Теоретичний дискурс дитячої літератури: у пошуках об'єкта // Вісник Львів. ун-ту. Сер. : Філологічна : зб. наук. пр. – Львів, 2005. – С. 172–183.

41. Славова М. Волшебное зеркало детства. Статьи о детской литературе / М. Т. Славова. – К. : ВПЦ «Київ. ун-т», 2002. – 94 с.

42. Славова М. Т. Золушка или принцеса? Теоретические модели детской литературы // Волшебное зеркало детства. Статьи о детской литературе. – К. : ВПЦ «Київ. ун-т», 2002. – С. 5–14.

43. Славова М. Попелюшка літератури. Теоретичні аспекти літератури для дітей / Марина Славова. – К. : ВПЦ «Київ. ун-т», 2002. – 81 с.

44. Стаднійчук Р. Українська періодика для дітей. Хто є хто // Слово і час. – 1999. – № 2. – С. 69–72.

45. Чернявская И. Каких доказательств требует аксіома? // Детская литература. – 1972. – № 7. – С. 12–16.

46. Тимошик М. С. Видавнича справа та редагування : навч. посіб. / Микола Тимошик. – К. : Наша культура і наука ; Вид. дім «Ін Юре», 2004. – 24 с.

47. Тимошик М. С. Ідеологічні й наукові концепції витоків українського друкованого слова: аргументи зарубіжних і українських авторів // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Сер. : Журналістика. – К., 2003. – Вип. 11. – С. 6–10.

48. Тимошик М. С. Книга для автора, редактора, видавця : практич. посіб. / Микола Тимошик. – К. : Наша культура і наука, 2006. – С. 241–242.

49. Тимошик М. С. Українські видавничі стандарти: до питання про концепцію розробки впровадження у практику вітчизняного книговидання // Наукові записки Інституту журналістики. – К., 2001. – Т. 3. – Квіт.-черв. – С. 41–49.

50. Різун В. Загальна характеристика масово-інформаційної діяльності. Лекція перша / В. Різун – К. : КНУ імені Тараса Шевченка, 2000. – 34 с.

51. Різун В. В. Літературне редагування : підручник / В. В. Різун. – К. : Либідь, 1996. – 240 с.

52. Різун В. Маси : тексти лекцій / Різун В. – К. : ВПЦ «Київ. ун-т», 2003. – 118 с.

53. Різун В. Методи наукових досліджень у журналістикознавстві : навч. посіб. / В. Різун, Т. Скотникова. – 2-е вид., перероб. і допов. – К. : Преса України, 2008. – 144 с.

54. Різун В. В. Теорія масової комунікації : підручник / В. В. Різун. – К. : ВЦ «Просвіта», 2008. – 260 с.

55. Серажим К. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність (на матеріалах сучасної газетної публіцистики) / Катерина Серажим. – К., 2002. – 392 с.

56. Серажим К. С. Текстознавство : підручник / Катерина Серажим ; Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – К. : ВПЦ «Київ. ун-т», 2008. – 527 с.

57. Шевченко Н. П. Гендерний аналіз текстів літератури для дітей: лексико-граматичний зріз мови // Стиль і текст. – К., 2005. – Вип. 6. – С. 157–163.

Українське журналістикознавство, 2013, вип. 14

58. Шевченко Н. П. Гендерні стереотипи та способи їх подолання (на матеріалі літературно-художніх видань для дошкільнят) // Наукові записки Інституту журналістики. – К., 2006. – Т. 25. – Жовт.-груд. – С. 114–121.

59. Шевченко Н. П. Гендерні стереотипи у виданнях для дошкільнят // Наукові записки Інституту журналістики. – К., 2005. – Т. 19. – Квіт.-черв. – С. 121–125.

60. Стадницька Ю. Дитяча публіцистика як об'єкт дослідження // Вісник СумДУ. – 2006. – № 3 (87). – С. 20–24.

61. Стадницька Ю. В. Особливості викладу інформації в пізнавальних текстах для дітей (психологічні та когнітивні аспекти) // Стиль і текст. – К., 2006. – Вип. 7. – С. 227–233.

62. Артмичук Т. Штампи в газетній періодиці для дітей // Стиль і текст. – К., 2001. – Вип. 2. – С. 230–235.

63. Копистинська І. М. Книжкові розкладки сьогодні: тематичний аспект // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Сер. : Журналістика. – К., 2003. – Вип. 11. – С. 18–22.

64. Копистинська І. Тенденції сучасного вітчизняного книговидання: організаційний, тематичний та рекламно-промоційний аспекти (1991–2003 рр.) : дис. ... канд. філол. наук / І. Копистинська ; КНУ імені Тараса Шевченка, Інститут журналістики. – К., 2004. – 223 с.

65. Старченко Т. Духовна орієнтація дитячих журналів України початку ХХ століття // Образ. – К., 2002. – Вип. 3. – Ч. 2. – С. 18–23.

66. Старченко Т. В. Журнал «Дзвіночок» (90-ті рр. ХІХ ст.): виховання християнських чеснот у дітей та молоді // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Сер.: Журналістика. – К., 2000. – Вип. 8. – С. 21–25.

67. Штурнак О. Дискурс дитячих телепередач в Україні // Стиль і текст. – К., 2001. – Вип. 2. – С. 152–158.

68. Яблоновська Н. Кримські журнали учнівської молоді «Первый луч» и «Луч» (1906) // Образ. – К., 2004. – Вип. 5. – С. 72–77.

69. Білоконенко С. Українська національна казка ХІХ століття та деякі аспекти українсько-єврейського співіснування // Образ. – К., 2002. – Вип. 3. – Ч. 2. – С. 41–50.

70. Святовець В. Ф. Як створювалася книжка для дітей // Журналістика. – К., 2007. – Вип. 6 (31). – С. 205.

71. Одинцова М. С. Борис Грінченко про журнал для дітей // Наукові записки Інституту журналістики. – К., 2007. – Т. 27. – Квіт.-черв.

72. Кошак К. О. Форми і методи створення телепрограм для дітей та юнацтва // Наукові записки Інституту журналістики. – К., 2006. – Т. 24. – Лип.-верес. – С. 50–56.

73. Кошак К. О. Українські телепрограми для дітей та юнацтва: концептуальні засади : дис. ... канд. філол. наук / К. О. Кошак. – К., 2004. – 177 с.

74. Лешко У. О. Відродження «Дзвіночка» – журналу українських дітей // Наукові записки Інститу-

ту журналістики. – К., 2006. – Т. 22. – Січ.–берез. – С. 140–145.

75. Недогибченко І. Ю. Книга для дітей в Україні: до проблеми якості // Наукові записки Інституту журналістики. – К., 2005. – Т. 19. – Квіт.–черв. – С. 90–92.

76. Алексеева М. Советские детские журналы 20-х годов / М. Алексеева; под. ред. А. Запорова. – М.: Изд-во МГУ, 1982. – 132 с.

77. Литвинова Г. Газета для детей как средство идеологического влияния и коммунистического воспитания подрастающего поколения в современных условиях (1958–1960 гг.): автореф. дисс. ... канд. филол. наук: спец. 10.01.08 «Журналистика» / Г. Литвинова. – К., 1970. – 22 с.

78. Колесова Л. Пионерские журналы в истории советской детской литературы 20–30-х годов: автореф. дис. ... канд. филол. наук: спец. 10.01.08 «Журналистика» / Л. Колесова. – Петрозаводск, 1966. – 25 с.

79. Кусий Л. Видання Михайла Таранька для дітей та молоді (1919–1939 рр.): джерелознавчий

аспект // Зб. праць науково-дослідного центру періодики. – Львів, 2003. – Вип. 11. – С. 76–83.

80. Сидоренко Н. Національно-духовне самоствердження: у 3 ч. / Н. Сидоренко. – К.: Дослід. центр іст. укр. преси, 2000.

81. Сидоренко Н. Пробудження національно-патріотичного духу / Н. Сидоренко, О. Сидоренко // Матеріали з історії національної журналістики Східної України початку ХХ століття / уклад.: Н. Сидоренко, О. Сидоренко. – К.: Дослід. центр іст. укр. преси, 1990. – С. 5–17.

82. Холмов М. Становление советской журналистики для детей / М. Холмов – Л.: Изд-во ЛГУ, 1983. – 209 с.

83. Яцюк В. Кобзаревий «Букварь южнорусский» – остання книжка Тараса Шевченка [Електронний ресурс] / Володимир Яцюк. – URL: <http://ng.pl.ua/2011/03/11/kobzarevyj-bukvar-yuzhnorusskij-%E2%80%94-ostannya-knyzhkatarasa-shevchenka/> (21. 04. 2011).

Додаток

Сучасний стан наукової розробки проблеми тексту і книги для дитячої аудиторії

Літературознавство	
Гарачковська О.	Українська літературна казка 70–90-х років ХХ ст.: сюжетно-образна структура, хронотоп
Горбонос О.	Українська літературна казка 10–30 рр. ХІХ ст.
Кириченко П.	Проблема становлення особистості та шляхи її художньої реалізації у шкільній повісті 60–80-х років ХХ ст.
Кушина Н.	Відтворення етномовного компонента українських народних казок в англійських перекладах
Папуша О.	Наратив дитячої літератури: специфіка художнього дискурсу
Петренко О.	Ономастика дитячих творів Роалда Дала
Присяжнюк С.	Психологізм дитячих оповідань Володимира Винниченка (принципи і засоби зображення характерів)
Резніченко Н.	Українська проза для дітей 60–80-х років ХХ століття (жанрово-сміслові модифікації)
Тараненко О.	Роль казки в становленні сприйняття художнього твору
Тихолоз Н.	Жанрові модифікації казки у творчості Івана Франка
Ткаченко Л.	Виховні концепції й особливості поетики української дитячої поезії початку ХХ ст. (на матеріалі творчості Марійки Підгірянки, Олександра Олеся, Миколи Вороного)
Чепурна О.	Дискурс дитини у прозі українських письменників-шістдесятників (Гр. Тютюнник, В. Близнець, С. Гуцало)
Педагогіка	
Гирич З.	Збагачення словникового запасу молодших школярів лексикою творів дитячої літератури ХІХ століття у процесі вивчення граматики-орфографічного матеріалу
Зозуляк Р.	Виховання моральних рис молодших школярів Галичини засобами української дитячої літератури (1900–1939 рр.)
Кочубей Т.	Філософія дитинства в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського
Кравцова Т.	Проблема вивчення дитини в реформаторській педагогіці кінця ХІХ – початку ХХ століття
Плахтій В.	Формування основ моральної свідомості молодших школярів засобами дитячої літератури
Рудич О.	Підготовка майбутніх учителів початкових класів до використання сучасної англійської дитячої літератури
Філімонова Т.	Дитяча гра в суспільному дошкільному вихованні України (70-ті роки ХІХ ст. – кінець 20-х років ХХ ст.)
Фриз П.	Хореографічна культура як чинник творчого розвитку особистості дитини
Черніговець Т.	Формування дозвілєвої культури молодших школярів засобами дитячого фольклору (на матеріалі Західного Полісся України)
Шуляк С.	Педагогічні умови сприяння становленню особистості молодших школярів засобами ігрової діяльності в дитячій бібліотеці
Видавнича справа та редагування	
Нілова І.	Художні компоненти структури навчальної книги як засіб розвитку пізнавального інтересу молодших школярів
Кусий Л.	Михайло Таранько – редактор і видавець української періодики та книжкових серій для дітей і молоді (1919–1939 рр.)
Саноцька Х.	Олена Кульчицька і проблеми оформлення дитячих книг
Вальо М.	Книговидавнича діяльність Українського педагогічного товариства «Рідна школа»: 1881–1939 рр.
Дяченко Н.	Формування системи рекомендаційних бібліографічних посібників для дітей в Україні
Марченко Н.	Огляд українських літературних онлайн-ресурсів для маленьких читачів
Огар Е.	Українське книго- і пресовидання для дітей

Текстознавство/мовознавство	
Атрошенко Г.	Лінгвістика української поезії для дітей
Бойцун І.	Твори Є. Гуцала для дітей: проблеми художньої майстерності
Будугай О.	Пригодницько-шкільна повість для дітей 1960–1980-х років: жанрові особливості (О. Огульчанський, Б. Комар, А. Давидов)
Грайворонська О.	Мова дитячого фольклору. Структурний і прагматичний аспекти (Віршовані жанри)
Зозуля Н.	Роль експресивності російського дитячого фольклору у формуванні мовної особистості дитини
Рульова О.	Номінативний аспект дитячого мовлення (на матеріалі французької, грецької, англійської та української мов)
Соціальні комунікації	
Антипчук Н.	Журнал «Молода Україна»: місце і роль у розвитку української дитячої літератури
Гнідець У.	Специфіка комунікації в літературі для дітей та юнацтва (на матеріалі сучасної німецькомовної прози)
Давидченко Т.	Структурно-функціональні особливості преси для дітей періоду незалежності України
Кошак К.	Українські телепрограми для дітей та юнацтва: концептуальні засади
Моїсеєнко О.	Дискурсно-прагматичні особливості дитячого мовлення (на матеріалі сучасної англійської преси)
Народознавство/фольклор	
Грицишин Н.	Опіка сиріт в народному побуті Галичини. На матеріалах ХХ ст.
Жмуд Н.	Народна педагогіка як етноформуючий чинник
Кулинич С.	Сучасний дитячий фольклор: семантичний, структурний, функціональний аспекти
Щербак І.	Діти в обрядах та віруваннях українців ХІХ – початку ХХ ст. (статевіковий аспект традиційної культури)
Яцків Л.	Дитячі календарно-обрядові твори та поезія пестування з Бойківщини (типологія і локальна специфіка)
Історія	
Корнеєва Г.	Українська дитяча книжка Східної Галичини: історико-книгознавчий аспект (друга половина ХІХ ст. – 1939 р.)
Марченко Н.	Видання для дітей в Україні 1917–1923 рр.: історіографія, джерела, типологія
Ісаєвич Я.	Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми
Ківшар Т.	Український книжковий рух як історичне явище (1917–1923 рр.)
Психологія	
Бачинська Н.	Формування особистості підлітків в клубах за інтересами в умовах бібліотек для дітей
Вавілова І.	Дитяча література як засіб формування особистості дитини (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.)
Філософія	
Левчук Я.	Традиційний український дитячий фольклор: когнітивні можливості формування світогляду
Українець Л.	Дитинство і Дитячість у філософсько-антропологічному контексті
Бібліотекознавство	
Зніщенко М.	Становлення та розвиток публічних бібліотек для дітей в Україні 1900–1939 рр.)
Медведева В.	Формування інтересу читачів-підлітків до української художньої літератури в бібліотеках для дітей

Подано до редакції 25. 11. 2013 р.

Vernygora Nina. Ukrainian researchers of periodicals and publishing for children

The article deals with the state of development of problems of text and book publishing for children. The author pay attention to the fact when these subjects were in sight of researchers, which problems were interesting for theorists in the different periods of development of the topic and what tasks set themselves modern scholars.

Keywords: children's periodicals, book publishing for children, texts for children.

Вернигора Н. Н. Украинские исследователи периодики и книгоиздания для детей

В статье идёт речь о состоянии разработки проблем текстообразования и книгоиздания для детской аудитории. Автор обращает внимание на то, когда эти темы оказались в поле зрения исследователей, какие срезы проблем интересовали теоретиков в разные периоды разработки темы и какие задания ставят перед собой современные ученые.

Ключевые слова: детская периодика, книгоиздание для детей, тексты для детской аудитории.

